

Velferðarráðuneytið
Berist til félags- og húsnæðismálaráðherra
Hafnarhúsinu við Tryggvagötu
101 Reykjavík

Reykjavík 5. febrúar 2016

Ágæti félags- og húsnæðismálaráðherra, Eygló Harðardóttir.

Velferðarvaktin ákvað á fundi sínum þann 12. janúar 2016 að koma á framfæri við ráðherra tveimur atriðum varðandi gagnaöflun sem nýtist við vinnu hennar. Annarsvegar upplýsingum um vinnu við greiningu á þeim sem búa við sárafátækt og hinsvegar upplýsingum um greiningu á efnislegum skorti meðal barna hér á landi og tillögu þar að lútandi.

Greining á þeim sem búa við sárafátækt

Í skipunarbréfi Velferðarvaktinnar segir að henni sé falið m. a. að „....huga að velferð og afkomu efnalítilla barnafjölskyldna, sérstaklega einstæðra foreldra og barna þeirra og afla upplýsinga um aðstæður þeirra sem búa við sára fátækt svo draga meggi úr henni.“ Félagsvísarnir, sem velferðarráðherra fól Hagstofunni að birta regluglega, hafa reynst mikilvægir við að fylgjast með þróun velferðar á Íslandi, m.a. gagnvart ofangreindum hópum. Í félagsvísunum er mælt hlutfall þeirra sem búa við skort á efnislegum gæðum á Íslandi. Sá skortur er mældur út frá stöðluðum evrópskum lista með tilgreindum níu þáttum (níu spurningum) og má nota til samanburðar við stöðuna í öðrum löndum Evrópu. Hópurinn sem mælist búa við verulegan skort á efnislegum gæðum er um 2% þjóðarinnar skv. tölum. Þennan hóp hefur Velferðarvaktin talið endurspegla þá sem búa við sárafátækt á Íslandi. Þótt hlutfallið sé lágt í samanburði við önnur lönd Evrópu telur Velferðarvaktin rétt að freista þess að greina hópinn betur ef slíkt er unnt. Samningur þar að lútandi var gerður við Hagstofuna seinni hluta árs 2015 undir heitinu *Samningur um greiningu á gögnum um sárafátækt á Íslandi*. Markmiði, tilgangur og afrakstur samningsins kemur fram í upphafi hans en þar segir „Markmið: Hagstofa Íslands og Velferðarvaktin gera með sér samkomulag um að Hagstofa Íslands vinni greiningar- og þróunarvinnu á gögnum Lífskjararannsókn Hagstofu Íslands (LKR) árin 2004-2014 sem snýr að sárri fátækt. Tilgangur: Tilgangur verkefnisins er að meta að hvaða marki hægt er að nota gögn úr Lífskjararannsókn Hagstofu Íslands (LKR) til að bera kennsl á þá hópa sem búa við sára fátækt í íslensku samfélagi. Sökum þess hve smár hópur býr við sára fátækt er erfitt að meta einkenni hans með hefðbundnum aðferðum þar sem ályktanirnar geta orðið ónákvæmar og jafnvel ónothæfar. Þess vegna er mikilvægt að nota aðrar aðferðir og þróaðri til að tryggja nothæfar ályktanir á grunni gagnanna þannig að niðurstöður greininga gefi sem réttasta mynd af aðstæðum í þjóðfélaginu. Afrakstur: Hagstofan mun greina gögn úr LKR frá tímabilinu 2004-2014 með mismunandi gagnagreiningar-aðferðum til að meta hver þeirra skilar niðurstöðum af hæstu gæðum. Meðal þeirra aðferða sem verða notaðar eru stikamat byggt á aðfallsgreiningu (GREG), stikamat fyrir lítil svæði (*small area estimation*; EBLUP) og stigveldisskipt Bayes-mat (hierarchical bayes). Að auki verður kannað, með leitandi greiningaraðferðum, hvort skilgreina meggi aðra hópa (en þá sem velferðarvaktin hefur þegar skilgreint) sem búa við sára fátækt.“

Von er á niðurstöðum greiningar á fyrstu mánuðum 2016.

Greining á efnislegum skorti meðal barna

Velferðarvaktinni er kunnugt um verkefni sem UNICEF á Íslandi hefur unnið að undanfögnu. Verkefnið miðar að því að greina efnislegan skort meðal barna á Íslandi. Þar er notast við skortgreiningu UNICEF, nýja aðferð frá rannsóknarstofnun UNICEF til að greina efnislegan skort meðal barna. Í greiningunni er varpað ljósi á m.a. hversu hátt hlutfall barna býr við skort á nánar tilgreindum sviðum.

Greiningin verður kynnt 20. janúar 2016. Upplýsingar í félagsvísunum gefa ágæta sýn á stöðu barnafjölskyldna í heild. Greining UNICEF gefur að mati Velferðarvaktarinnar nákvæmari upplýsingar um stöðu barna sérstaklega og á nánar tilgreindum sviðum. Upplýsingar sem þessar geta því nýst Velferðarvaktinni í verkefni sínu.

Barnaréttarnefnd Sameinuðu þjóðanna hefur auk þess ítrekað bent íslenskum yfirvöldum á skort á víðtækri og reglulegri gagnaöflun um stöðu barna hér á landi. Í ljósi þess að Ísland hefur lögfest Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna má gera ráð fyrir að við næstu fyrirtöku Íslands hjá nefndinni árið 2018 verði gerð enn ríkari krafa um að þessu sé fylgt eftir. Markviss greining á gögnum sem varpa ljósi á lífsgæði barna á Íslandi er forsenda þess að hægt sé að stuðla að jafnræði meðal barna, sem er ein af grundvallarforsendum Barnasáttmálans.

Velferðarvaktin leggur til að stjórnvöld skoði á faglegan hátt kosti þess að nota skortgreiningu UNICEF eða aðrar álíka aðferðir til að greina sérstaklega skort meðal barna. Skoða þyrfti bæði aðferðafræðina og hversu oft ætti að gera slíka greiningu til að unnt væri að meta þróun yfir tíma. Einnig þyrfti að skoða hvort vista ætti slíkt verkefni hjá Hagstofunni eða ekki.

Velferðarvaktin er tilbúin til að skýra betur ofangreind atriði ef þörf krefur.

Siv Friðleifsdóttir,
formaður Velferðarvaktarinnar